

„Numerus clausus“ ali pa daljša praksa odvetniškega kandidata?

Zakon z dne 6. julija 1868, št. 96. drž. zak. odpravil je po smislu načel tako-zvanega narodno-gospodarskega liberalizma „omejeno število“ odvetnikov, institucijo, katero je pridržal in uredil provizorni odvetniški red z dne 16. avg. 1849, št. 364 drž. zak. Odvetništvo izročilo se je prosti konkurenci in to nadejé se, da bodo tekmovali člani tega stanu, kako bi prekosili drug drugega v dobrem, in da se bode tako ustanovil stan odvetnikov, ki bodo v vsakem pogledu zadoščevali svoji nalogi.

Kmalu potem pa so se porodile pritožbe, češ, da uvedena konkurenca kaže se bolj kvarno, nego li koristno, in da zadela je odvetniški stan hudo v moralnem in gmotnem pogledu. Res je vse tiščalo v velika mesta, sosebnó na Dunaj, a v manjših mestih in sosebnó na deželi pa je postal občuten nedostatek izurjenih pravosrednikov in zaradi tega se je po občinskih tajnikih, dijurnistih in drugih nepoklicancih širilo zakotno pisarstvo, zoper katero se je ministerski ukaz z dne 8. junija 1857, št. 114 dež. zak. pojavljal le v svoji slabosti in nezadostnosti.

To vse dalo je povod, da se je v odvetniškem stanu večjih mest pričelo gibanje, posvetovanje, kako bi bilo odpraviti vidne hibe, kako bi bilo očistiti odvetništvo od elementov, njegovo čast žalečih, in kako bi se odvetniku zagotovila gmotna, ogromnim žrtvam in trudu, ki se potrebuje za pripravo in učenje, primerna eksistenca. Nasveti so bili raznovrstni; sosebnó sta se pa dve sredstvi poudarjali in ti sta: „numerus clausus“ ter podaljšanje pripravne prakse.

Okolo leta 1880. obrnila se je nižjeavstrijska zbornica do pravosodnega ministerstva z jako obsežno peticijo; v njej je

poudarjala napake sedanjega reda ter stanje vsled njih, in nasvetovala v to primerna sredstva, med drugim tudi „numerus clausum“. Ministerstvo je to peticijo izročilo najvišjemu sodišču v to, da izreče o njej svoje mnenje. Po predlogu dvornega svetnika Lassnigg-a je to sodišče z nič manj obsežnim, po nekod za odvetniški stan ne kaj laskavim rešilom z dne 5. januarija 1882. l. zavrglo nasvetovano „omejeno število“. To mnenje je moravska odvetniška zbornica dne 1. oktobra 1882. l. ocenila glede nekaterih točk povse zaslužno in dotični spis je sosebnost zaradi tega zanimiv, ker nahajaš v njem tesno zgodovino odvetništva. Odveč bi bilo tu navajati tiste razloge, in napotujemo le častitega čitatelja na „Gerichtshalle“ iz leta 1882., ki je oba spisa v št. 44 in 87 priobčila. Omenjamo pa, da se je dotične seje nižjeavstrijske zbornice udeležilo izmed 649 upisanih odvetnikov le 246, a glasovalo za predlog le 129. Čeških odvetnikov, katerih je bilo takrat 500, prišlo je v jednako sejo le 94, za predlog pa glasovalo samo 60. Odvetniške zbornice v Ljubljani, Opavi, Lvovu,¹⁾ Przemyslu, Tarnovu, Bocenu, Tridentu, Trstu, Gorici, Dubrovniku, Kotoru izjavile so se proti „omejenemu številu“.

Časi za odvetniški stan so se od leta 1882. po nekod jako poslabšali. Množé se torej glasovi, ki zahtevajo remedure zakonitim pôtem. Nam se vidi — za razmere v obče — previdno uvedeni „numerus clausus“ boljše sredstvo. A previdno dejali smo zaradi tega, ker se mora, če se zgodi, to zgoditi tako, da bode odvetniški stan ohranil svojo nezavisnost od pravosodne uprave ter tudi od sodišč. Smeh se nam sili, če pomislimo, da je lanskega leta zahteval nekdo, če se ne motimo, v „Jur. Rundschau“, naj se odkaže tudi državnemu pravdniku primerno mesto pri nadzoru nad odvetniki. Tako dalječ pa vender nismo dandanes še dospeli, da bi bilo potrebno državnemu pravdniku stati za mizo odvetnikovo!

„Slov. Pravnik“ je uže poročal, da je sestavil odvetniški klub v Gradci letos spomenico, katero je odobrila Graška zbornica ter poslala drugim zbornicam v pretres, tako tudi Ljubljanski, ki je o tem imela sejo dne 10. septembra t. l.²⁾ Napominana spomenica zahteva, da je uvesti „omejeno število“. Pravo-

¹⁾ Glej „Slov. Pravnik“ letošnji št. 6. str. 191.

²⁾ Glej „Slov. Pravnik“ letošnji št. 9 str. 287.

sodno ministerstvo naj bi določalo število odvetniških mest v vsakem kraju; vsakih deset let se lahko po predlogu zbornice število zmanjša ali pa poveča. O tem, dobi li kak kandidat zaželeno mesto, sklepal bi odbor, kateremu je dovoljeno zavreči prošnjo *aus Mangel an Vertrauenswürdigkeit*. Proti sklepu bi se bilo moči pritožiti do vkupne zbornice in konečno do najvišjega sodišča. Ozirati bi se bilo pri nameščevanju seobno na dobo prakse dovršene v deželi, v kateri se hoče naseliti prositelj.

Proti nasvetu, da bi odbor smel odvetniškega kandidata zavrniti, ne da bi to določil disciplinarni svet, „ker se mu ne more zaupati“, nam se je izreči uže glede na odvetniške kandidate na južnem Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Primernejše, mislimo, bi bilo, če bi se zavrgla samo prošnja tistega kandidata, kateremu je disciplinarni svet odrekel pravico, prositi v določenem času kakega izpraznjenega mesta. Če se bi pa vèdel kandidat nepošteno ali sramotno za ves stan, tako da ni več vreden ostati v njem, tedaj se itak izbriše njegovo ime iz imenika kandidatov, in on je s tem stalno izključen iz stanu sploh. Temu pa, da se bi trpela oseba mirno v imeniku kandidatov, potem pa brez pravega razloga ali brez preiskave ne pripustila do odvetniškega mesta, ne moremo najti pametnega razloga.

Kaj je omeniti k drugemu sredstvu, k osemletni praksi odvetniških kandidatov? V registraturi državnega zbora spi med drugimi predlogami tudi načrt zakona, ki se bavi z uvedbo osemletne prakse. Nam se to sredstvo nikakor ne vidi pripravno in umestno. Tiščanje k odvetništvu se ne bode s tem zabranilo. Kdor žrtvuje uže sedem najboljših svojih let, žrtvoval bode še osmo leto, da dospe do zaželenega smotra. Dalje je itak praksa naših koncipijentov predolga, če pogledamo na uredbe drugih držav v tej stroki, ali četudi samo pomislimo, da „nostra vita brevis est“. Od svojega 6. do 30. leta, torej celih štiriindvajset let najmanj se je učiti in vežbati bodočemu odvetniku, — more li potem, ko začne zvrševati odvetništvo, tudi „prijetnosti“ svojega težavnega in mučnega poklica uživati jednoliko let?! Naj li bode odvetniški kandidat nemara uže starček, kedar se mu približa zaželeni čas samosvoje pisarne?

Drugače upliva „*numerus clausus*“. Mladi pravnik bode dobro pretehtal, kolikšno je število dopuščenih odvetnikov in čakajočih kandidatov, in izbere si o pravem času drugačen poklic, če bode videl, da zanj stanje pri odvetništvu ni ugodno. To bi pač odvrčalo od odvetniškega stanu, to bi mu pomagalo.

Čuje se tu in tam, da bi bilo dobro, podaljšati prakso koncipijentovo, ker bi odvetniki potem lahko si delj časa obdržali v svoji pisarni izurjenega koncipijenta, kateri sedaj komaj vstopi, tudi uže odide. Toda jedno leto več ne bode odvetnika naredilo srečnejšega; na drugi strani pa je premisliti, da ni odvetniški kandidat na svetu za službo odvetnikom, nego on služi odvetnikom, da se uči in izuri, da potem lahko postane dober in svoje stroke na vse strani večš odvetnik.

Uvaževati je tudi, da se s tem, če se zahteva od kandidata osemletne prakse, katere bi moral dovršiti pri sodišči prvi dve leti brez plače, izključi prav po nepotrebem manj imoviti del pravnikov, ki je pa navadno bolj marljiv in zmožen za to pravniško stroko, nego „*beati possidentes*“.

Konečno še omenjamo, da bi bilo potreba pri uvedbi „omejenega števila“ tudi o tem določbe, kaj se naj zgodi s kandidati, ki so uže v praksi ob času, ko bi zadobil moč novi zakon. Po našem mnenji kandidatom, ki so uže nastopili nadej se, da bodo v sedmih letih postali odvetniki in se naselili po svoji volji, bi ne bilo moči niti smeti odtegniti pravic, katere jamči zakon iz 1868. leta odvetniškemu stanu.

Po dnevnikih je znano, da se v pravosodnem ministerstvu uvažuje vprašanje potrebnih reform, zlasti zastran „omejenega števila“. Vzlic temu smo uverjeni, da se, kakor izkušnja uči, ne bode tako kmalu uredila advokatura po želji prizadetih krogov; a izrecimo nadejo, da bode vedno ostal, naj pride, kar hoče, veljaven stari izrek: „*Advocatorum corpus dignitatum seminarium est*“.

Dr. S.

